

PROFESSIONAL TA'LIMDA HUQUQIY FANLARNI O'QITISHGA ZAMONAVIY
YONDASHUV

Usmonova Odina Habibovna

Farg'ona viloyati yuridik texnikumi

maxsus fan o'qituvchisi

3-darajali yurist. Tel. 90 277 35 72.

Email: odinausmonova47@gmail.com

Annotatsiya: Mazkur maqolada huquqiy fanlarni o'qitishning muhim muammolari va usullari ko'rib chiqilgan. Maqolada huquqiy ta'limga zamonaviy yondashuvning huquqiy tadqiqotlar va amaliyotlar bo'yicha qanday ahamiyatga ega ekanligi yuzasidan bahs yuritadi. Unda mazkur mavzu yuzasidan global integratsiya va davlatlararo tizimlarning o'sib borishi bilan bog'liq fikrlar, tadqiqotlar va amaliyotlarga aloqador muammolarni taqqoslash, huquqiy fanlarni o'qitishda zamonaviy yondashuvning ahamiyati va o'qitish jarayonini o'z ichiga olgan global xarakterli usullarni yaratish zarurati hamda istiqbolli vazifalar tahlil qilinadi.

Kalit so'zlar: Huquq, majburiyat, jamiyat, qonunchilik, qonun chiqaruvchi organ, ijro etuvchi organ, huquqshunos, o'qitish uslublari, yangi texnologiyalar, interaktiv ta'lim, masofaviy ta'lim multimediya resurslari, virtual simulyatsiyalar, onlayn kurslar.

Qonunchilik va huquqiy tizimlar doimiy ravishda rivojlanib bormoqda, bu esa zamonaviy voqelikni munosib aks ettirish uchun o'qitish uslublarni yangilashni taqozo etadi. O'qitish qonunlar va sud amaliyotidagi so'nggi o'zgarishlarni hisobga olishi kerak, shunda talabalar mavjud huquqiy muhitda samarali harakat qilishlari mumkin.

Ta'lim jarayoniga yangi texnologiyalarni joriy etish interaktiv va masofaviy ta'lim uchun yangi imkoniyatlar ochmoqda. Multimediya resurslari, virtual simulyatsiyalar va onlayn kurslardan foydalanish kabi zamonaviy o'qitish usullari o'rganishni yanada moslashuvchan va qulay qiladi. Zamonaviy jamiyat nafaqat nazariy bilim, balki amaliy ko'nikmalarga ega bo'lgan yuqori malakali huquqshunoslarni talab qiladi. O'qitishning zamonaviy yondashuvlari talabalarning analitik tafakkurini, mustaqil qaror qabul qilish qobiliyatini va tez o'zgarib borayotgan huquqiy sharoitda ishlashga tayyorligini rivojlantirishga qaratilgan.

Xalqaro munosabatlar va integratsiya jarayonlarining kuchayishi advokatlardan xalqaro huquq bo'yicha bilimga ega bo'lishni va turli mamlakatlardagi huquqiy manbalar bilan ishlash qobiliyatini talab qiladi. Zamonaviy o'qitish usullari xalqaro jihatlarni ta'lim jarayoniga yanada samarali integratsiya qilish imkonini beradi.

An'anaviy o'qitish usullari, masalan, ma'ruzalar va darsliklar ko'pincha chuqur o'rganish va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish uchun yetarli darajada samarali emas. Zamonaviy yondashuvlar bilim va ko'nikmalarni yaxshiroq egallashga yordam beradigan faolroq va interaktiv ta'lim shakllarini taklif qiladi.

Bu borada zamonaviy mehnat bozori talablarini ham hisobga olish darkor. Ish beruvchilar tomonidan bitiruvchilarning amaliy ko'nikmalari, ularning jamoada ishlash va zamonaviy texnologiyalardan foydalanish ko'nikmasiga tobora ko'proq e'tibor qaratilmoqda. Zamonaviy o'qitish usullari talabalarni mehnat bozori talablariga tayyorlashga yordam beradi, ularning bozorda raqobatbardoshligi va dolzarbligini ta'minlaydi.

Shunday qilib, ta'lim jarayonini zamonaviy talablarga javob beradigan, bo'lajak huquqshunoslar uchun yuqori sifatli kadrlar tayyorlashni ta'minlash bugungi kunning zaruratidir.

Huquqiy shakllar (huquq manbalari) huquqiy normalarni ifodalash va mustahkamlashning rasman tan olingan usullaridir. Ular moddiy yoki nomoddiy obyektlarni ifodalaydi, ular orqali huquq umumiy majburiy bo'lib qoladi va ijtimoiy munosabatlarni tartibga soladi. Qonunlar davlat hokimiyatining oliy organlari tomonidan qabul qilinadigan asosiy huquqiy hujjatlar bo'lib, konstitutsiyaviy, organik va oddiy qonunlarga bo'linadi. Misol tariqasida konstitutsiya, fuqarolik kodeksi, jinoyat kodeksi kabilarni keltirish mumkin. Qonunosti hujjatlari - qonunlar asosida va ularni ijro etishda chiqariladigan normativ-huquqiy hujjatlar. Prezident farmonlari, hukumat qarorlari, vazirlik va idoralarning farmoyishlari kiradi.

Xalqaro shartnomalar va bitimlar - davlatlar va xalqaro huquqning boshqa subyektlari o'rtasida tuzilgan shartnomalar. Ularni to'g'ridan-to'g'ri qo'llash yoki milliy qonunchilikda amalga oshirilishini talab qilish mumkin. Misollar: Bola huquqlari to'g'risidagi konvensiya, iqlim bo'yicha Parij kelishuvi.

Urf-odat va an'analar jamiyat tomonidan majburiy deb tan olingan uzoq muddatli va takrorlanuvchi xulq-atvor qoidalari. An'anaviy turdagi huquqiy tizimlarning eng xarakterli xususiyatlari bo'lib, ishbilarmonlik odatlari, yuridik ahamiyatga ega bo'lgan milliy an'analarni misol tariqasida keltirish mumkin.

Zamonaviy jamiyat va huquqiy tizim ta'lim muassasalaridan o'z dasturlarini yangi muammolar va voqeliklarga moslashtirishni talab qiladi. Bu interaktiv texnologiyalarni joriy etish, faol o'qitish usullari va raqamli resurslardan foydalanishni o'z ichiga oladi. Huquqiy shakllarni o'qitishda interfaol texnologiyalar, loyiha faoliyati, faol o'qitish usullari va elektron ta'lim resurslaridan foydalanish yuqori samaradorlikni ko'rsatmoqda. Ular o'quvchilarning ishtiyoqini oshirishga, bilimlarini chuqurlashtirishga, amaliy ko'nikmalarini shakllantirishga yordam beradi. O'qitishning zamonaviy usullari nazariya va amaliyot o'rtasidagi aloqani yanada mustahkamlashga xizmat qiladi, bu esa o'qishni tamomlagandan so'ng darhol kasbiy faoliyatga tayyor bo'lgan mutaxassislarni tayyorlash imkonini beradi.

Ilg'or xorijiy tajribani o'rganish va amaliyotga joriy etish ta'lim sifatini oshirish, muvaffaqiyatli uslub va yondashuvlarni milliy ta'lim dasturlariga singdirish imkonini bermoqda. Xo'sh, buning uchun huquqiy ta'lim tizimida nimalarga e'tibor qaratish lozim?

Birinchidan, interaktiv texnologiyalar integratsiyasini amalga oshirish kerak. Huquqiy holatlar va sud jarayonlarini taqlid qilish uchun multimediya ma'ruzalari, virtual simulyatsiyalar va interfaol platformalarni amalga oshirish samarali natija beradi.

Ikkinchidan, loyiha faoliyatini ishlab chiqish va yo'lga qo'yish muhim ahamiyatga ega. Talabalarni real huquqiy loyihalar bo'yicha guruhlarda ishlashga, huquqiy ishlarni tahlil qilishga va o'qituvchilar va mutaxassislar oldida loyihalarni himoya qilishga undash orqali nazariyani amaliyot bilan bog'lash hamda kutilgan natijaga erishish mumkin.

Uchinchidan, faol ta'lim usullaridan foydalanish ijobiy natija beradi. O'quvchilarda tanqidiy fikrlash va amaliy ko'nikmalarni rivojlantirishga xizmat qiluvchi munozaralar, bahslar, rolli o'yinlar va sinov simulyatsiyalarini tashkil etish o'quv jarayonini qiziqarli va samarali bo'lishini ta'minlaydi.

Elektron ta'lim resurslaridan foydalanishni kengaytirish bugungi kunning eng dolzarb masalalaridan biridir. Talabalarga onlayn kurslar, veb-seminarlar va huquqiy ma'lumotlar bazalaridan foydalanish imkoniyatini ta'minlash, o'quv materiallarining dolzarbligi va ulardan foydalanish imkoniyatini ta'minlash ta'limning zamonaviy usullaridan sanaladi.

Shuningdek, o'qituvchilar uchun malaka oshirish kurslarini takomillashtirish masalalasi ham e'tibor berish zarur bo'lgan masalalardan biridir. Pedagog kadrlar uchun zamonaviy ta'lim texnologiyalari va usullaridan foydalanish bo'yicha muntazam treninglar va malaka oshirish kurslarini o'tkazish orqali ta'lim sifatini oshirish mumkin. Shu bilan bir qatorda kasbiy

hamjamiyat bilan hamkorlikni yo'lga qo'yish, ya'ni talabalar uchun amaliyot va mahorat darslarini tashkil etish bo'yicha yuridik firmalar, sudlar va nodavlat notijorat tashkilotlari bilan hamkorlik aloqalarini rivojlantirish ham kutilgan natijani beradi.

Huquqiy ta'limga zamonaviy yondashuv haqida gap ketar ekan, gibrid ta'lim haqida ham to'xtalib o'tish darkor. Buning uchun yuzma-yuz darslarni onlayn ma'ruzalar va vebinarlar bilan birlashtirish talab etiladi, bu esa o'quv jarayonini talabalarning turli sharoitlari va ehtiyojlariga moslashtirish imkonini beradi.

Ta'limning bugungi kundagi eng zamonaviy talablaridan biri xalqaro hamkorlikni yo'lga qo'yishdir. Bu xalqaro ta'lim dasturlari va loyihalarida ishtirok etish, xorijiy ta'lim muassasalari bilan tajriba va ilg'or tajriba almashish orqali amalga oshiriladi.

Xulosa o'rnida aytish mumkinki, yuqorida aytib o'tilgan zamonaviy usul va vositalarni amaliyotda qo'llash uchun bugungi kun pedagoglaridan yangi interaktiv usullarni ishlab chiqish, ya'ni - ta'lim sifatini oshirish maqsadida sun'iy intellekt va virtual reallik kabi innovatsion texnologiya va usullarni tadqiq etish va joriy etish, eng muvaffaqiyatli va maqbul strategiyalarni aniqlash maqsadida huquqiy shakllarni o'qitishning an'anaviy va zamonaviy usullarining samaradorligini qiyosiy tadqiqotlar o'tkazish, muvaffaqiyatli xorijiy ta'lim amaliyotini milliy sharoit va qonunchilikka moslashtirish imkoniyatlarini o'rganish, raqamli texnologiyalarning o'quv jarayoniga ta'sirini tahlil qilish va ta'lim resurslari va platformalarining yangi shakllarini ishlab chiqish kabi dolzarb masalalarni ko'rib chiqish, muammo va yechimlar ustida ishlashni talab qiladi.

Mazkur tavsiyalar huquqiy shakllarni o'qitishni yanada rivojlantirish va takomillashtirish, yuqori sifatli ta'lim va huquq sohasida malakali mutaxassislar tayyorlashni ta'minlash uchun asos bo'lib xizmat qilishi mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O'zbekiston Respublikasi Konstitutsiyasi. Qonunchilik ma'lumotlari milliy bazasi, 01.05.2023-y., 03/23/837/0241-son; <https://lex.uz/docs/-6445145>
2. Muhamedov H. Xorijiy mamlakatlar davlat va huquqi tarixi – T.: 2018
3. Muqimov Z. O'zbekiston davlati va huquqi tarixi – T.: 2021
4. Bito'rayev O'.B. Siyosatshunoslikka kirish. – T.:2017
5. Saidov A. Davlat va huquq asoslari T.: 2021
6. Odilqoriyev X. Davlat va huquq nazariyasi. Darslik. - T.: Adolat, 2018
7. Исламов З. Общество. Государство. Право. (Вопросы теории). - Т.: Адолат, 2001
8. Каюмов А. Коммуникационная компетентность - цель образовательного процесса. - 2007. - № 6.
9. Кравченко Е. Внутривузовская система обучения качеству // Стандарты и качество. - 2003.
10. Красовский Ю.Д. Реформация высшего образования: эффекты и парадокс. - 2008.
11. Сазонов Б.А. Болонский процесс: актуальные вопросы модернизации российского высшего образования. - М.: Федеральный институт развития образования, 2006.